

พระบูรพาจารย์ในภาคอีสาน

หลวงพ่อกุศล สุวานิโย

ณ โอกาสต่อไปนี้จะได้แสดงพระธรรมเทศนาพรรณนาศาสนา
สนธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อเป็น
ประโยชน์แก่เราพุทธบริษัททั้งหลาย วันนี้เราทั้งหลายได้พร้อม
ใจกันมา บำเพ็ญกุศลการกุศลเพื่ออุทิศถวายพระบูรพาจารย์
บูรพาจารย์หมายถึงอาจารย์ผู้เกิดก่อนเรา ท่านเกิดก่อนเรา ท่าน
บวชก่อนเรา ท่านสอนเรามาก่อน จึงได้ชื่อว่าพระบูรพาจารย์

อันดับของพระบูรพาจารย์ในภาคอีสานอันดับแรก **ท่านอริ
ยกวี (อ่อน)** ได้ไปอุปสมบทในสำนักของพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ ซึ่งสมัยนั้นพระองค์ยังอุปสมบทอยู่ ยังไม่
ทรงลาผนวชออกมาครองเมือง แล้วท่านผู้นั้นก็ได้ศึกษาพระ
ปริยัติธรรม เรียนรู้พระธรรมวินัย แล้วก็นำธรรมวินัย ซึ่งถอด
แบบจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ ไป
ประดิษฐานคณะพระธรรมยุติ ตรงที่วัดศรีทอง จังหวัด
อุบลราชธานี

เมื่อสิ้นบุญบารมีของท่านอริยกวี (อ่อน) ก็ตกทอดมาถึงท่าน **พันธุละ** ซึ่งเป็นสหธรรมิกของท่านพันธุละ ซึ่งเป็นสหธรรมิกของท่าน ถัดจากนั้น ก็มาถึงยุคของพระเดชพระคุณ **เจ้าพระคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท)** เจ้าพระคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ท่านบริหารกิจการพระศาสนาทั้งฝ่ายปริยัติและทั้งฝ่ายปฏิบัติ ภาษากฎหมายเขาว่า **คัมภีร์ และ วิปัสสนาสูตร**

คัมภีร์ มีหน้าที่จัดการบริหาร ปกครองคณะสงฆ์ตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ตราเป็นกฎหมายสงฆ์ขึ้นมาเรียกว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และก็จัดการศึกษาพระปริยัติธรรม คือ สอนนักธรรม สอนบาลี สอนทั้งการปฏิบัติจุดดงกรรมฐาน

พระคุณเจ้าพระมหาเถระรูปนี้ เรียกว่าเป็นพระเถระที่ครบเครื่อง มีทุกอย่าง ถ้าจะพูดถึงสำนวนโวหารของท่าน ท่านเป็นผู้ชำนาญ นอกจากจะชำนาญในหลักวิชาการทางศาสนาแล้วยังเป็นนักกวี แต่งกลอนแต่งโคลง อ่านแล้วฟังซาบซึ้ง

อาตมายังได้จำคำสอนซึ่งเป็นคำกลอนของท่าน ท่านว่าเป็น
ภาษาอีสาน ท่านบอกว่า

**กัมมัญฐานโกแก้วแถวทำบ่เตื่องต่อ
กัมมัญฐานพ่อว่อมาซีให้หมู่เหม็น
เขาก็ลือมันแล้วกัมมัญฐานหมูเถื่อน
ได้อาหารอิมทั้งนอนมุ้งนั่งธรรม**

(คำแปล: กรรมฐานถ่วงแก้วขาดความสนใจในพระธรรม
วินัย กรรมฐานไปไพล่ตรงนั้นตรงนี้ แล้วไปประพฤติเสียหายให้
หมู่เหม็นเบือ คนเขาเล่าลือว่าเป็นกรรมฐานเดินป่าเดินดง กิน
แล้วนอนไม่สนใจข้อวัตรปฏิบัติ)

อันนี้จำติดตาติดใจ ปลื้มจักเทือ อีกอันหนึ่งท่านว่า

**อัศจรรย์ปลาไหลลดหลาน
น่าอนาถหนีหน้ายวังตม
ผู้เป็นสมณส์ีบวงศ์บ่อมั่ว**

(คำแปล: ปลาไหล ปลาตหลด ปลาหลด น้าอนาถเบือ
หน้ายวังตม ผู้เป็นสมณะ ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ทิ้งจารีต
ประเพณีต่างๆหมด)

มาถึงยุคผู้เป็นสมณะสี่บวงศ์มัวแล้วกระมัง

อาตมาไปเยี่ยมใช้หลวงปู่ฉัน ก่อนหน้าที่ท่านจะมรณภาพ
เพียง ๓ วันเท่านั้นเอง ท่านกำลังนอนคุดไปอยู่ พอไปกราบ
ท่าน แล้วก็โบกมือห้ามพระไม่ให้รบกวนท่าน ท่านก็บอกว่า “เอา
ลูก เอาลูก เอาลูก” ถึง ๓ ครั้ง พระขัดไม่ได้ก็พุงท่านลุกขึ้นมา
พอท่านลุกขึ้นมาแล้วพอท่านมองเห็นมือสั้นๆยกขึ้นมาอย่างนี้
“นี่อะไรครูบาอาจารย์ก็ถ่ายทอดให้หมดแล้ว ทำเก่งด้วย
เสียดายอย่างเดียวมันยังชี้เกี้ยวอยู่เท่านั้น ต่อไปขยันๆเข้าหน่อย
กรรมฐานในสายนี้ถ้าหมดรุ่นพวกเธอแล้ว มันจะหมดนะ”

คำพูดของครูบาอาจารย์นี้ย่อมเป็นประกาศิต พูดคำไหน
เป็นคำนั้น วันนี้จึงได้นำคำเตือนของครูบาอาจารย์มาเล่าให้สู่
ท่านทั้งหลายฟัง เพื่อเราจะได้จดจำเอาไว้ว่าครูบาอาจารย์บอก
ว่า “กรรมฐานในสายนี้หมดรุ่นพวกเธอแล้ว มันจะหมดนะ จะไม่

มีใครสืบต่อ ต่อไปขยันๆเข้าหน่อย” อันนี้เป็นคำเตือนของหลวงปู่ฝั้น ส่วนในเหตุการณ์ปัจจุบันนี้ จะมีอันเป็นไปอย่างไรนั้น ไม่ค่อยได้สนใจ เกิดมาเป็นหลวงพ่อ หลวงพี่ ไม่เคยหวั่นวิตกว่าใครเค้าจะลงนรก กลัวแต่ตัวเองจะลงนรก เราดูหน้าใครแล้วก็ไม่เหมือนหน้าพ่อหน้าแม่เราซักคน ใครจะสร้างบาปกรรมลงนรก เราก็ไม่อัศจรรย์ เราจะสร้างแต่ความดี สร้างแต่ความดี ถ้าไม่สำเร็จมรรคผลนิพพาน ตายแล้วไปเกิดบนสวรรค์ สมบัติบนสวรรค์เป็นของเราคนเดียวหมด นางฟ้า นางเทวดา ไม่มีใครแย่งอู้อยู่! อยู่ในเมืองมนุษย์นี้มันอัปรีภัยจัญไร เพียงจะเป็นสมภาร ยังมีผู้อยากมาแย่งเป็นใหญ่ ให้ลองคิดดูซิ ญาติโยมทั้งหลาย

เพราะฉะนั้นได้พูดมาถึงตอนที่ว่า เจ้าพระคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์เป็นพระเถระที่ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายคันถธุระและวิปัสสนาธุระ เจ้าพระคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ทำหน้าที่สองทาง สอนหนังสือธรรมะ สอนนักธรรม สอนบาลี สอนจนกระทั่งสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน เป็นนักปฏิบัติที่ยอดเยี่ยม ขนาดขึ้นนั่งบนธรรมาสน์ พอขยับตัว ขาหัก ยังนั่งเทศน์เฉย เอาสี จนกระทั่ง

เทศน์จบแล้วไม่ยอมลงธรรมาสน์ “เอ้า! พระเดชพระคุณ ทำไม
ไม่ลงธรรมาสน์ซักที” “มันจะลงได้อย่างไรหะ ขาหักแล้ว” ดุสิต
ถ้าเป็นอย่างเรา จะว่ายังไง ขาหักทั้งขานี้ไม่รู้รองไฉ่ๆ นี่แสดงว่า
คุณสมบัติความเข้มแข็งของจิตใจของนักต่อสู้เช่นเจ้าพระคุณอุ
บาลีคุณูปมาจารย์เนี่ย หาได้ยากที่สุดในโลกนี้

ท่านผู้นี้แหละ ท่านมีลูกศิษย์สององค์ องค์กรหนึ่งคือ**สมเด็จพระ
พระมหาวีรวงศ์ ติสฺสสมหาเถระ** ตอนนี้นำแยกสายกัน สมเด็จพระ
พระมหาวีรวงศ์ ติสฺสสมหาเถระเป็นผู้ทำธุระในฝ่ายคั่นถธุระ แล้ว
ลูกศิษย์อีกองค์หนึ่งคือพระเดชพระคุณ**หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล**
หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโลนี้ทำหน้าที่เฉพาะฝ่ายปฏิบัติฝ่ายเดียว
พระธุดงค์ในภาคอีสานที่ออกเดินธุดงค์ไปตามหัวเมืองน้อยเมือง
ใหญ่ ตามป่าตามชนบทเป็นองค์แรก เท่าที่รู้มาคือหลวงปู่เสาร์
กนฺตสีโล

หลังจากที่ท่านอุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้วประมาณ ๖
พรรษา ก็มาได้ลูกศิษย์องค์สำคัญคือ**พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺ**
โต พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตนี้เป็นกำลังสำคัญ ถ้าจะ

เปรียบเทียบผู้สอนหนังสือ หลวงปู่เสาร์สอนได้เฉพาะแต่
ระดับประถมและมัธยม แต่หลวงปู่มั่นสอนถึงระดับ
มหาวิทยาลัยจนถึงปริญญาเอก

ลูกศิษย์ที่แรกหลวงปู่มั่นมาเรียนกับหลวงปู่เสาร์ แต่บุญ
บารมีของหลวงปู่มั่นนั้น บุญวาสนาของท่านมีปฏิภาณรวดเร็ว
การปฏิบัติธรรมก้าวหน้าได้ดี แล้วลงผลสุดท้ายขึ้นสมณะ พระ
อาจารย์เสาร์สอนพระอาจารย์มั่น ชั้นวิปัสสนาชั้นนี้ พระอาจารย์
มั่นย้อนกลับมาสอนพระอาจารย์เสาร์ อาจารย์กลับเป็นลูกศิษย์
ลูกศิษย์กลับเป็นอาจารย์ แต่ท่านก็ยังคงมีความเคารพต่อกันอย่าง
สุดซึ้ง ซึ่งหาความเคารพจากภิกษุสามเณรปัจจุบันนี้มีต่อครูบา
อาจารย์นั้นจะเปรียบเทียบอย่างท่านไม่ได้เลย แม้ว่าท่านจะเก่ง
กว่าอาจารย์ในทางภูมิจิตภูมิธรรม ท่านก็ไม่เคยลบหลู่ดูหมิ่น
อุปัชฌาย์อาจารย์ของท่าน เคารพปรนนิบัติอยู่จนกระทั่ง
มรณภาพ ตายจากกันไป อันนี้คือจุดเริ่มของพระธุดงค์ของพระ
กรรมฐานในสายภาคอีสาน

อยู่มาภายหลังก็มาได้ลูกศิษย์คือพระอาจารย์มั่นเป็นกำลัง
สำคัญ มาภายหลังพระ**อาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม หลวงปู่
ดูลย์ อดุล** ไปเรียนหนังสืออยู่ที่วัดสุทัศน์ จังหวัดอุบลราชธานี
พอดีในพรรษานั้นพระอาจารย์มั่นไปจำพรรษาที่วัดบูรพาซึ่งอยู่
ในเมืองเดียวกัน ไม่ทราบว่าพ.ศ.เท่าไร ที่นี่พระอาจารย์ดูลย์
อดุล กับพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโมนี้ เวลาว่างจากเรียนพระ
ปริยัติธรรม ว่างจากการสอนหนังสือ เมื่อก่อนนี้โรงเรียนชั้น
ประถมนี้อยู่ในวัด พอตกตอนค้ำก็ไปเฝ้าพระอาจารย์มั่น ไป
เรียนกรรมฐาน ไปฟังเทศน์ฟังธรรมพระอาจารย์มั่นในทาง
ปฏิบัติสมาธิสมณะภาวนา แล้วมาปฏิบัติตาม เกิดผล จิตสงบ
เป็นสมาธิ มีสภาวะรู้ตื่นเบิกบาน มีปีติ มีความสุข ทั้งสอง
พระองค์ท่านก็เลยตัดสังใจเลิกเรียนปริยัติธรรม ติดตามพระ
อาจารย์มั่นเป็นลูกศิษย์ เดินธุดงค์ไปทั่วภาคอีสาน ไม่ทราบว่า
เริ่มต้นแต่เมื่อไหร่

จำได้ว่าเคยไปกราบพระอาจารย์มั่น ในงานศพอาจารย์สอน
ที่วัดบ้านหนองดินดำ ตอนนั้นอายุเพียง ๘ ขวบ แต่ไม่

ทราบว่าในปีพ.ศ.เท่าไร คงจะประมาณ ๗๑ ๗๒ อยู่ในระย
นี้ ที่นี้ในเมื่อได้หลวงปู่ดูลย์และพระอาจารย์สิงห์มาเป็นลูกศิษย์
พระอาจารย์สิงห์นี้จะเปรียบเทียบก็เหมือนกับว่าเป็นเสนาธิ
การทหารบก ทหารอากาศ ทหารเรือ เป็นกำลังในการเผยแพร่
พระธรรมวินัยในสายพระอุดมคกรรมฐาน เริ่มจุดตั้งแต่จังหวัด
สกลนคร นครพนม อุบลราชธานี จังหวัดเลย จนกระทั่งไปถึง
เชียงใหม่ จนกระทั่งมีลูกศิษย์ลูกหาตั้งวัดตั้งวาทีมากมายก่าย
กอง เมื่อก่อนวัดคณะธรรมยุติในประเทศไทยมีเกือบจะไม่ถึง
ร้อยวัด แต่เวลานี้เรามีวัดคณะธรรมยุติมากมายก็เพราะ
เนื่องจากผลงานพระเถระทั้งหลายดังที่กล่าวมา

เมื่อสมัยที่เป็นสามเณรเล็กๆ ไปจุดงค์เดินตามหลังครุบา
อาจารย์ห่มผ้าจีวรดำๆ ไปที่ไหนเพื่อนเค้าถุยน้าลาย อาจารย์
บางองค์ท่านไปจุดงค์ ท่านชอบเอาแม่ขาวแม่ชีเดินตามหลังไป
ด้วย เดินไปห่างๆ ที่นี้ชาวไร่ชาวนาเค้าไม่เคยเห็นพระแบกกลด
ตะพายบาตร แล้วเค้าก็ตะโกนถาม “เจ้าผู้เอ้ย จะพาลูกพาเมีย
ไปสร้างบ้านสร้างเมืองที่ไหนหนอ” เค้าว่าอย่างนี้สิ ผ้าจีวรดำๆ

อย่างที่เห็นอยู่นี้ เมื่อก่อนนี้เดินไปที่ไหนเค้าถุยน้ำลาย แต่มา
ปัจจุบันนี้ผ้าจิวรดำนี้กลับมีราคา เสียตายที่อาตมาไม่ได้เอาจิวร
ผืนที่เคยห่มแล้วโดนเค้าดำ แล้วเค้าถุยน้ำลายไล่ เก็บไว้เป็น
อนุสรณ์

เอาละ เอากันเพียงแค่นี้ พุดมากไปเดี๋ยวมันจะออกนอกกลู
นอกทาง ก็เป็นอันว่าเราจะนับอันดับของพระอุดมกรรมฐาน ซึ่ง
เป็นผู้นำในการเดินธุดงค์ในป่าในเขาเนี่ย อันดับหนึ่ง หลวงปู่
เสาร์ อันดับสอง หลวงปู่มั่น อันดับสาม หลวงปู่สิงห์ อันดับสี่
หลวงปู่ขาว หลวงปู่ชอบ หลวงปู่ฝั้น ที่นี้ครูบาอาจารย์ท่านว่า รุ่น
ของพวกอาตมานี้เป็นอันดับห้า แล้วก็ยังเป็นห่วงวิตกอยู่ที่ครูบา
อาจารย์ท่านทักว่า ต่อกันกรรมฐานถ้าหมดรุ่นพวกเธอแล้ว มัน
จะหมด อันนี้ขอฝากให้เพื่อนสหธรรมิกและญาติโยมทั้งหลาย
เอาไว้พิจารณา

เอาละวันนี้เรามาทำบุญอุทิศถวายพระบูรพาจารย์
บูรพาจารย์ได้ทราบแล้วว่าบูรพาจารย์ของเราเป็นนักปฏิบัติ
กรรมฐาน ปฏิบัติกรรมฐานก็คือนั่งสมาธิภาวนานั่นเอง ดังนั้น

เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระบูรพาจารย์ของเรา อาตมาจึงขอเชิญ
ท่านทั้งหลายเตรียมนั่งสมาธิ

การสอนสมาธิภาวนาตามแบบฉบับของพระอาจารย์เสาร์
พระอาจารย์มั่น ท่านให้เริ่มต้นด้วยการภาวนา**พุทโธ** เคยได้ยิน
หลวงปู่เสาร์เมื่อมีคนมาถาม หลวงปู่เสาร์นั้นเค้าเรียกว่าญาท่าน
ญาท่านนี้เป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่เขาเคารพนับถือ เวลาผู้สนใจใน
การปฏิบัติสมาธิภาวนาเค้าจะไปถามว่า “ญาท่าน อยากจะ
ภาวนา ทำอย่างไร” “พุทโธซี่ ภาวนาพุทโธแล้วมันจะได้อะไรดี
ซี่น ออย่าถาม พุทโธแปลว่าอะไร ถามไปทำไม ฉ้นให้ภาวนาพุท
โธ” แค่นี้เป็นอันจบการเทศน์หลวงปู่เสาร์

ทีนี้เมื่อเราหัดภาวนาเป็นหน่วย ปัญหามันก็เกิดขึ้นว่าทำไม
หลวงปู่เสาร์จึงสอนให้ภาวนาพุทโธ ก็มาได้ความว่า พุทโธ
แปลว่าผู้รู้ ผู้รู้นี้เป็นภาษาภาคกลาง แต่ภาษาอีสานเค้าเรียกว่า
ผู้ฮู้ ผู้ฮู้นี่คือผู้ไม่ตี้อ ผู้เป็นอุบาสกอุบาสิกาที่ยึดมั่นในคุณพระ
รัตนตรัย คือคุณพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่สรณะอย่าง
เหนียวแน่น

แล้วก็สำรวจมละบาปกรรมตามกฎหมายของศีล ๕ ไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียน ไม่ข่มเหง ไม่รังแก ไม่อิจฉาทาร้อน กายวาจาสงบ ท่านเรียกว่าผู้รู้ คือผู้ไม่ดื้อ ที่นี้ภาษาภาคกลางเค้าว่าผู้รู้ ผู้รู้ก็คือผู้รู้สึกสำนึกผิดชอบชั่วดี เมื่อมีความรู้สึกสำนึกผิดชอบชั่วดีก็กลายเป็นผู้ไม่ดื้อนั่นเอง เพราะฉะนั้นหลักการปฏิบัติเพื่อความเป็นผู้ไม่ดื้อนี้เราจะทำอย่างไร ขอให้พิจารณาหลักห้าประการ คือศีล ๕ ที่ได้สมาทานมาแล้ว นั่นแหละคือกฎเกณฑ์ที่ฝึกรอบมจิตใจของเราไม่ให้เป็นผู้ดื้อ

ที่นี้เมื่อกายก็ไม่ฆ่า ไม่ลัก ไม่ดื่มน้ำแดงของเมา วาจาก็ไม่โกหก ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเพื่อจ้อเหลวไหล ไม่พูดยุยงส่งเสริมให้ใครต่อใครเคঁาแตกสามัคคีกัน ในเมื่อเราปฏิบัติได้เราก็เป็นผู้รู้ คือเป็นผู้รู้ที่นั่นเอง เพราะฉะนั้นเหตุผลที่พระอาจารย์เสาร์ให้ภาวนาพุทโธก็เข้าใจว่าจะเป็นอย่างนี้ ที่นี้พุทโธแปลว่าผู้รู้ แปลว่าผู้ตื่น แปลว่าผู้เบิกบาน รู้ด้วยความมีสติสัมปะชัญญะ ตื่นอยู่ด้วยความมีสติสัมปะชัญญะ เบิกบานอยู่ด้วยความมีสติสัมปะชัญญะ

เมื่อทุกคนมีสติสัมปะชัญญะเตรียมพร้อมอยู่ที่จิต
ตลอดเวลา **สติวินโย** สติเป็นผู้นำ ผู้ที่มีสติเป็นผู้นำย่อมเป็นผู้รู้
ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มีความรู้สึกสำนึกผิดชอบชั่วดี เมื่อทรงไว้ซึ่ง
ความรู้สึกเช่นนั้น ก็ได้ชื่อว่าทรงไว้ซึ่งพระธรรม คือพระธรรมที่ทำให้
จิตของเราให้เป็นพุทธะผู้รู้นั่นเอง เมื่อทรงไว้ซึ่งพระธรรมโดย
ธรรมชาติของผู้ที่มีคุณธรรมในจิตในใจ มีสติสัมปะชัญญะ
เตรียมพร้อม เขาจะต้องตั้งใจให้แน่วแน่อยู่เสมอว่า ฉันจะละ
ความชั่ว ประพฤติความดี ทำใจให้บริสุทธิ์สะอาดอยู่เสมอ นี่คือ
เหตุผลที่พระอาจารย์เสาร์สอนให้ภาวนาพุทโธ

ทีนี้ในเมื่อเรามีผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มีสติเป็นผู้นำ ถ้าหากว่า
ใครจะสงสัยต่อไปอีกว่า ภาวนาอย่างอื่นได้มั๊ย ได้ ได้เหมือนกัน
หลักของการภาวนาอยู่ที่ การทำจิตให้มีสิ่งรู้ สติมีสิ่งระลึก จะ
เป็นอะไรก็ได้ ไม่เฉพาะแต่ที่เราจะมาเถียงกัน พุทโธ สัมมาอรหัง
ยุบหนอพองหนออยู่นี้ เสียเวลาเปล่าๆ ถ้าจะถามว่าภาวนาพุท
โธดีมั๊ย ยุบหนอพองหนอดีมั๊ย สัมมาอรหังดีมั๊ย พระองค์นี้ขอ
ตอบว่าดีหมด ที่ดีหรือไม่ดีมันอยู่ที่การสงสัยของใจ การลังเล

การติด ตัดสินใจไม่แน่ และการทำไม่ถึง พอภาวนาพุทโธๆๆๆ ไป
ว่า! มันจะได้มัยน้อ สำเร็จมัยน้อ อาจารย์องค์นั้นท่านว่าพุทโธนี้
ได้แต่สมณะ ไม่ถึงวิปัสสนาได้ เราภาวนาพุทโธไปนี่จะไม่
เสียเวลาหรือ อ้าว ถ้ามาสงสัยอย่างนี้ จ้างสิ ต่อให้อายุยืนแปด
หมื่นปี มาภาวนาด้วยความขี้ใจสงสัย ท่านจะไม่บรรลุผล
สำเร็จอะไรเลย

อาตมาขอบอกว่าภาวนาพุทโธก็ดี สัมมาอรหังก็ดี ยุบหนอ
พองดีก็ดี ขอให้เอาจริงซะอย่าง ถ้าไม่เอาจริงแล้วทำด้วยความ
ขี้ใจสงสัยรวนเรออยู่อย่างนี้ ต่อให้มีอายุยืนตั้งแปดหมื่นปี
ภาวนาไปเถอะ ไม่มีทางได้สำเร็จ เพราะฉะนั้นจึงขอเตือนว่า
ใครจะท่องคำไหนเป็นคำภาวนา เอาให้มันแน่นแน่ ไม่เฉพาะแต่
ยุบหนอพองหนอ สัมมาอรหัง พุทโธดอกพื้เองเอ๋ย ขนาดทำ
ภาวนา เยซู่ๆๆ ก็ยังสามารถทำจิตให้สงบนิ่งสว่างรู้ตื่นเบิกบาน
ได้

ที่นี้ผู้ขี้เกียจท่องภาวนาหน้อย กำหนดสติรู้จิตของตนเองเฉย
อยู่ ถ้าจิตมันนิ่งอยู่ปล่อยให้มันนิ่งไป ถ้ามันคิดปล่อยให้คิดไป

ถ้ามันว่างปล่อยให้มันว่างไป เราเอาสติตัวเดียวเป็นที่ตั้ง สติ
กำหนดรู้จิตเรียกว่าอะไร ในหลักกรรมฐานเรียกว่าอะไร สติ
กำหนดรู้จิตในหลักกรรมฐาน เรียกว่า**จิตตานุปัสสนา** การ
กำหนดสติตามรู้จิต ถ้าจิตนิ่งก็รู้ จิตคิดก็รู้ จิตเดือดร้อนวุ่นวายก็
รู้ จิตสงบสุขสบายก็รู้ เมื่อเรามีสติกำหนดจิตแล้วเรารู้หมดทุก
อย่างภายในจิตของเรา แล้วปฏิบัติแบบนี้ก็สามารถที่จะทำได้
สมาธิรู้ธรรมเห็นธรรม

เพราะฉะนั้นพี่น้องทั้งหลายเอ๋ย เรื่องหลักและวิธีการภาวนา
นี้ เลิกเถียงกันเสียเถิด สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตอนที่
พระองค์แสวงหาโมกขธรรม แสวงหาทางตรัสรู้เป็นพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่นั้น ก่อนหน้านั้นคำว่าพุทโธก็ไม่มี สัมมา
อรหังก็ไม่มี ยุบหนอพองหนอก็ไม่มี แล้วพระองค์เอาอะไรมาเป็น
อารมณ์ท่องภาวนากรรมฐาน ลองคิดให้ดูซิ พุทโธ สัมมาอรหัง
ยุบหนอพองหนอ เป็นคุณสมบัติของพระพุทธรู้แต่พระองค์
เดียว เมื่อพระพุทธรู้ยังไม่เกิด สมเด็จพระสังฆราชสังฆปริณายกเอา
อะไร คำใดมาท่อง ลองคิดดู เข้าใจว่าพระองค์จะจนปัญญา

เหมือนกัน เพราะว่าพระองค์ไปภาวนาที่องมนต์ในสำนักฤาษีมา
หมดทุกสำนักแล้วในประเทศอินเดีย ไปที่ไหนก็ให้ท่องแต่มนต์ๆ
พอไปนั่งภาวนาเข้า โอมมมม พระคิระ โอมมมม พระโน่น พระนี่
พระพรหมอะไรต่อมิอะไร แล้วที่นี้ไปภาวนาแบบที่องมนต์นั้น
จิตของพระองค์ก็สงบได้สมาธิ ได้สมาบัติ แต่มันไม่ใช่ทางแห่ง
การตรัสรู้ ที่นี้ในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างพระองค์ท่องมาหมดแล้ว พอ
พิจารณาเห็นว่าลัทธิการปฏิบัติของท่านทั้งหลายเหล่านั้นมัน
ไม่ใช่ทางที่จะให้ตรัสรู้ (เทปขาดตอน)

...สมัยนั้นที่พระองค์ประสูติจากพระครรภ์จากพระมารดา
ไม่กี่วัน พระบิดาทำพิธีแรกนาขวัญ พระพี่เลี้ยงนางนมผูกพระอุ
ให้บรรทมอยู่ใต้ต้นหว้า ในขณะที่ชาวบ้านเขาพากันสนุก
เพลิดเพลินเกี่ยวกับพิธีการแรกนาขวัญ เขาทั้งหลายก็ทอดทิ้งให้
พระองค์ทรงบรรทมอยู่ใต้ร่มหว้า ในพระอุใต้ร่มหว้าแต่พระองค์
เดียว

และในขณะนั้นแหละพระวิสัยของพระสัมพัญญ์ทุกสิ่งทุก
อย่างมันเป็นเอง สมาธิพระองค์เคยปฏิบัติมาแล้วตั้งแต่ชาติปาง

ก่อน ทารกตัวเล็กๆนอนอยู่ในอู่ สามารถภาวนาเป็น พระองค์
กำหนดพระสติรู้ลมหายใจเข้าหายใจออก นัยว่าได้บรรลุ**ปฐม
ฌาน** ผู้ภาวนาได้ปฐมฌานนี้มันเป็นอย่างไร จิตสงบนิ่งรู้อยู่กับ
ลมหายใจ การที่จิตสงบนิ่งรู้อยู่ที่ลมหายใจ ไม่ทอดทิ้งลมหายใจ
ลมหายใจไม่ได้ผลจากจิต จิตไม่ได้ผลจากลมหายใจ อารมณ์
กับจิตกลมกลืนกัน สัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวกัน ไม่แยกจากกัน อัน
นี้เรียกว่า **วิตก** พระสติสัมปะชัญญะที่ประทับระคองจิตให้รู้อยู่
ที่ลมหายใจเรียกว่า **วิจาร์**

เมื่อสมาธิมี วิตก วิจาร์ สมาธิมีอารมณ์เป็นสิ่งรู้ สติมีสิ่ง
ระลึก ย่อมสามารถที่จะทำให้จิตมีพลังงานเพิ่มขึ้น คือความ
มั่นคงได้แก่สมาธิ สติสัมปะชัญญะแน่นอน เมื่อเป็นเช่นนั้นก็มี
ปีติ มีความ**สุข** มีความ**เป็นหนึ่ง** จิตรู้อยู่ที่ลมหายใจ นี้พอ
พระองค์มาทรงรำลึกถึงในตอนนี พระองค์ก็พบต้นอ้อทันที อ้อ
มันอยู่ที่ตรงนี้เอง พระองค์ก็ตีความหมายว่าการปฏิบัติธรรมเพื่อ
จะให้บรรลุมรรคผลนิพพานกันจริงๆนี้ ต้องพยายามศึกษาให้รู้
ธรรมชาติและกฎธรรมชาติ ธรรมชาติคือกายกับใจของเรา หรือ

กายกับจิต จิตกับกาย ธรรมชาติของกายย่อมหายใจ มีลม
หายใจเท่านั้นเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง ถ้าหยุดหายใจเมื่อไหร่ ตาย
ลมหายใจที่ว่าป็นธรรมชาติก็เพราะว่าเราตั้งใจก็หายใจอยู่ ไม่
ตั้งใจก็หายใจอยู่ นอนหลับแล้วก็ยังหายใจ จึงชื่อว่าเป็น
ธรรมชาติของร่างกาย

ส่วนจิตนี้ เราจะตั้งใจคิด ก็คิด ไม่ได้ตั้งใจคิด ก็คิด แม้แต่
นอนหลับแล้วยังคิดคือต้องฝันไป อันนี้คือธรรมชาติซึ่งมีอยู่ใน
กายกับใจของเรา เมื่อเป็นเช่นนั้นในเมื่อพระองค์นี้ कहาคำใดที่
จะมาท่องคาบปริกรรมภาวนา หรือท่องมนต์ ไม่มี มันจมนใจจริงๆ
เลยทรงกำหนดพระสติรู้ลมหายใจเข้าหายใจออกเฉยอยู่เท่านั้น
ที่นี้เมื่อพระองค์มีสติกำหนดรู้ลมหายใจ จิตของพระองค์สงบ
ละเอียดๆลงไปเรื่อย

ในที่สุดจึงเข้าไปสงบสว่างอยู่ในท่ามกลางของร่างกาย ทำ
ให้พระองค์มองเห็นอวัยวะภายในกายนี้ทั้งหมดภายในขณะจิต
เดียว ซึ่งเรียกว่า **ฐาการ ๓๒** พระสูตรที่เราสวดทำวัตร สวด
มนต์กันอยู่ทุกวันนี้

อะยัง โข เมกาโย

อุทัง ปาทะตะลา

อะโธ เกสะมัตตะกา

ตะจะปะริยันโต

ปุโรณานัปปะการัสสะ อะสุจิโน

เกิดขึ้นก่อนการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระองค์กำหนดรู้ลมหายใจ จิตตามลมหายใจเข้ามาสงบนิ่งสว่างในท่ามกลางของร่างกาย แอ้วร์ศีมีสว่างไสวมาครอบคลุมกายหมด ถ้ามองๆดูอย่างตาเราธรรมดาเนี่ย เราจะตกใจว่า โอ้ ไฟลุกไหม้พระ! เพราะมันแสงสว่างมันออกมารอบกาย ถ้าเราเห็นอย่างธรรมดา เราจะตกใจ โอ้ย! ไฟไหม้พระตายแล้ว ประเดี๋ยวก็วิ่งหาน้ำไปดับ อันนั้นคือศีมีของจิตของพระองค์ที่พุ่งออกมารอบกาย

เมื่อจิตไปสงบนิ่งอยู่ในท่ามกลางของร่างกาย จิตสงบละเอียดๆลงไปทีละน้อย น้อย และในที่สุดร่างกายหายขาดไปปั๊บ ยังเหลือแต่จิตดวงเดียวนิ่งสว่างไสวลอยเด่นอยู่ แต่ตอนนี้

ยังไม่ได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าได้ เป็นแต่เพียงว่าจิตเข้าไปอยู่ใน
ฌาณชั้นที่ ๔ เรียกว่า**จตุตถฌาณ** พอไปถึงฌาณชั้นที่ ๔ แทนที่
จะไปอากาสาณัญญาตนะ วิญญาณัญญาตนะ อาก
กิณัจญญาตนะ เนวสัณญานาสนัญญาตนะ ตามคัมภีร์ของ
พวกพราหมณ์ พอขยับจะออกจากฌาณชั้นที่ ๔ จิตของ
พระองค์วกเข้าไปเข้านิโรธสมาบัติ ซึ่งเรียกว่า **สัณญาวะทยิต
นิโรธ**

สัณญาวะทยิตนิโรธนี้แหละเป็นฐานสร้างพลังงานเพื่อ
กระโดดเข้าไปสู่ภูมิธรรมชั้น**โลกุตตระ** พระเข้านิโรธนี้มันเป็น
อย่างไร จิตอยู่ในนิโรธสมาบัติมันเป็นจิตเล็กน้อย แสบจะไม่
รู้สึกตัว แต่มันก็ยังมีอยู่ ทีนี้ในเมื่อจิตของพระองค์มีพลังพร้อม
แล้วก็แบ่งบานออกมาอีกทีหนึ่ง แผ่รัศมีครอบคลุมจักรวาล
ทั้งหมด ไม่มีอะไรจะปิดบังดวงจิตของพระองค์ได้ ทำให้พระองค์
ตรัสรู้เป็น **โลกะวิทู** คือว่าในขณะที่จิตเดียวนั้นนะ จิตลอยเด่น
สว่าง มองลงไปสุดโน้น เห็นนรกอยู่โน้น เอ้า มามองสำรวจดู
กลางๆ โอ้! นี่มีแต่มนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน มองขึ้นเหนือหัวไป

โน่น เห็นแต่เทวดาเต็มไปหมดเลย อันนี้เรียกว่าตรัสรู้เป็นโลกะ
วิทูรผู้รู้แจ้งโลก คือรู้โลกนรก โลกญาติผีปีศาจ โลกเปรต โลก
อสุรกาย แล้วก็มาโลกมนุษย์ แล้วก็โลกเทวดา อินทร์ พรหม
ทั้งหลาย เต็มไปหมด รู้ในขณะที่จิตเดียว

และในขณะที่จิตเดียวนั้นแหละ พระองค์ก็สามารถรู้ในที่ว่า
สัตว์ทั้งหลายนี้มันมีประเภทต่าง ๆ กัน สิ่งที่มีชีวิตมีกายกับใจเนี่ย
เอ้า พอมองลงมา ทำไมหมอนี้มันสองขาอะ เอ้ย ทำไมหมอนั้น
ทำไมมันสี่ขาอะ มีหางด้วย หมอนั้นทำไมมันไม่มีแข้งมีขา มัน
เลื้อยไปตามพื้นดิน อันนี้มันเป็นไปเพราะอะไร จิตของพระองค์
รู้อยู่ในที่วกฏของกรรม แล้วก็สามารถรู้ต่อไปอีกว่า ทำไมสัตว์
ทั้งหลายมันจึงทำกรรมต่าง ๆ กัน แล้วไปเกิดในภพภูมิต่าง ๆ กัน
เพราะอาศัย**วิชา**คือความรู้ไม่จริง ธรรมดาที่เราไม่รู้ไม่จริงเนี่ย
เราจะต้องทำทุกสิ่งทุกอย่างตามที่เราเข้าใจว่ามันถูกต้อง แต่สิ่ง
ที่เราเข้าใจว่ามันถูกต้องนั้นแหละแต่มันผิดศีลธรรมตามหลัก
ของธรรมชาติ ในเมื่อทำลงไปแล้วมันก็ได้รับผลของกรรม รับผล
ของกรรมแล้วก็เกิดอีก เกิดอีกก็มาอาศัยกิเลสตัวเก่านั้นแหละ

ทำกรรมแล้วทำกรรมอีก เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสารไม่
รู้จักจบจักสิ้น

เรื่องบุพเพนิวาสานุสติญาณ จตุปปาตญาณ อาสวัคชย
ญาณ พระองค์ตรัสรู้ในขณะที่จิตเดี่ยวตั้งแต่ปฐมยาม แล้วก็ตรัสรู้
ในขณะที่จิตอยู่ในสมถกรรมฐาน จิตอยู่ในสมถกรรมฐานนี้
ท่านเคยเจอหรือยัง ท่านนักภาวนาทั้งหลาย จิตอยู่ในสมถกรรม
ฐานขั้นสูงสุด จิตมันไปอยู่ตรงที่ร่างกายตัวตนไม่มี ถ้าจิตของ
ท่านผู้ใดเดินเข้าไปสู่ภูมิสมถกรรมฐานอย่างแท้จริง จะรู้ว่ามีแต่
จิตของตัวเองดวงเดียวเท่านั้น สว่างไสวอยู่เหนือจักรวาล จะมี
ความรู้สึกคล้ายๆว่าในจักรวาลนี้มีแต่จิตเราดวงเดียวเท่านั้น ทุก
สิ่งทุกอย่างมันหายหมด อันนี้เรียกว่าสมาธิขั้นสมถะอันสูงสุด
เพราะฉะนั้นพี่น้องทั้งหลาย ใครอยากมาบังอาจกล่าวกันว่า
สมาธิขั้นสมถะไม่เกิดภูมิความรู้ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ในขณะที่จิต
อยู่ในสมถกรรมฐานแท้ๆ แต่ความรู้ความเห็นในภูมิของสมถกร
รมฐานนี้ สักแต่ที่รู้ สักแต่ที่เห็น รู้เห็นเฉยๆ แต่พูดไม่เป็น
เหมือนคนใบ้ ทำไม่จึงคิดหรือพูดไม่เป็น เพราะว่าในขณะที่นั้น

ร่างกายไม่มี มีแต่จิตอันเป็นนามธรรมอย่างเดียว จิตนี้มีแต่ตัว
จิตอย่างเดียว สามารถรู้เห็นได้แต่คิดไม่เป็น เพราะไม่มี
เครื่องมือ เครื่องมือที่จะช่วยให้เราเกิดความคิดนี้มันอยู่ที่
ประสาทสมองนี้ โยมทั้งหลาย

ที่นี้เมื่อจิตของพระองค์ไปตรัสรู้เป็นโลกะวิทูแล้ว เมื่อ
ย้อนกลับมาสัมพันธ์กับร่างกายอีกครั้งหนึ่ง พอรู้สึกว่ามีกาย
เท่านั้น จิตดวงนี้จึงได้ปฏิบัติตัวไปพิจารณาทบทวนสิ่งที่รู้เห็น
ซ้ำเติมอีกทีหนึ่ง เรียกว่าเจริญ**วิปัสสนา** พระองค์พิจารณาเรื่อง
บุพเพนิวาสานุสติญาณเนี่ย คือการระลึกชาติหนหลังได้ คือ
ระลึกได้ว่าชาติก่อนที่เราจะมาเกิดเป็นพระพุทธเจ้านี้ เราเป็น
พระเวสสันดร ก่อนจะมาเกิดเป็นพระเวสสันดร เป็นวิฑูรบัณฑิต
หรือเป็นมโหสถบัณฑิตตามลำดับที่พระองค์ได้เวียนว่ายตาย
เกิดมา อันนี้เรียกว่าบุพเพนิวาสานุสติญาณ ญาณระลึกชาติหน
หลังได้ พระองค์พิจารณาทบทวนแล้วมันจบลงในปฐมยาม

ที่นี้พอพิจารณาเรื่องบุพเพนิวาสานุสติญาณจบลงใน
ปฐมยาม ก็มาพิจารณาเรื่องการจุติและเกิดของสัตว์ทั้งหลาย

เป็นไปตามกฎของกรรม จบลงในมัชฌิมยาม ใ้คำภาษิตที่ว่า **กมฺมํ สตฺเต วิภชติ** กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้มีประเภทต่างๆกัน เกิดขึ้นตั้งแต่ในสมัยนั้น เมื่อพระองค์พิจารณาเรื่องนี้จบลงไป แล้ว ก็มาพิจารณากิเลสอันเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้สัตว์ทั้งหลาย ต้องทำกรรม คือ**อวิชชา** ความรู้ไม่จริง ที่นี้พระเจ้าผู้สร้างมนุษย์ นี้คืออวิชชาความรู้ไม่จริง กิเลสตัวนี้แหละเป็นผู้สร้างมนุษย์ กิเลสตัวนี้แหละเป็นผู้สร้างสัตว์ กิเลสตัวนี้แหละเป็นผู้สร้างภูตผี ปีศาจ เปรต อสุรกาย เพราะอาศัยความรู้ไม่จริง มันจึงทำกรรม ไปตามที่ตนชอบใจ เมื่อทำไปตามที่ตนชอบใจแล้ว มันก็ได้รับ ผลของกรรม ได้รับผลกรรมแล้วก็บังเกิด บังเกิดในภพภูมิ ต่างๆกัน

เพราะฉะนั้นพระองค์จึงมีคำเทศน์ว่า **กมฺมํ สตฺเต วิภชติ** กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้มีประเภทต่างๆกัน อันนี้พระองค์ พิจารณาจบลงในปัจฉิมยาม ในเมื่อพิจารณาจบลงไปแล้ว จิต ยอมรับสภาพความจริง **อรหัตตมคฺคญาณ**จึงบังเกิดขึ้น แล้วก็ ตัดกิเลสอาสวะขาดสะบั้นไปในปัจฉิมยาม คือจวนใกล้รุ่ง จึงได้

พระนามว่า **อรหังสัมมาสัมพุทธโธ ภควา** พระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นพระอรหันต์ ดับเพลิงกิเลส เพลิงทุกข์สิ้นเชิง ตรัสรู้ชอบได้ โดยพระองค์เอง ที่เราเอามาเป็นคำไหว้พระอยู่ทุกวันนี้ อรหัง สัมมาสัมพุทธโธ ภควา มันเกิดขึ้นตอนพระพุทธรูปองค์ตรัสรู้ ที่นี้การ ตรัสรู้ของพระองค์เนี่ย

การตรัสรู้นี้ยังไม่ได้เป็นพระอรหันต์ ยังไม่ได้เป็น พระพุทธเจ้า เพราะกิเลสยังไม่หมด พระองค์ตรัสรู้ตั้งแต่หัวค่ำ แต่มาเป็นอรหันต์ในเมื่อจวนสว่าง ญาติโยมทั้งหลาย ความแตกต่างของศาสนาอยู่ที่กฎหรือระเบียบที่ศาสดาแต่ละองค์ บัญญัติขึ้นตามที่ตนเห็นว่าถูกต้อง แต่การตรัสรู้ของแต่ละ ศาสดานี้ต่างกัน บางศาสดานอนหลับ หรือเกิดเหตุบังเอิญ แล้ว มีคนหลงเชื่อ วิ่งไล่ตามหลัง ขอเป็นบริวาร เมื่อมีบริวารมากก็ตั้ง เป็นศาสนา ที่นี้ภายหลังก็อาศัยความคิดอ่านของตัวเองหรือ สังคมที่เขาชอบใจ สิ่งใดที่สังคมเค้าชอบใจก็บัญญัติเป็น ระเบียบหรือเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นมา คล้ายๆกับว่านอนหลับฝันไป ตื่นขึ้นแล้วก็มาเผยแพร่ศาสนา แต่ศาสนาของพระพุทธเจ้าของ

เราเนี่ย มันเกิดจากเรียวแรงของวิรูปบุษที่ขอดเยี่ยมในโลก ท่านทั้งหลายที่เคยได้ศึกษาเรื่องพุทธประวัติมาแล้วย่อมทราบดีว่า พระองค์เนี่ยสร้างบารมีมาเพื่อแสวงหาโมกขธรรม หรือเพื่อการตรัสรู้เพื่อนำธรรมะมาสอนพวกเราทั้งหลาย นี่มันลำบากยากเย็นเพียงแค่นี้

เพราะฉะนั้นสิ่งที่พระองค์นำมาสอนเราในที่ว่าฆ่าสัตว์เป็นบาป พระองค์เคยฆ่าสัตว์แล้วไปตกนรกมาแล้ว อาศัยที่พระองค์รู้ชาติในอดีต พระองค์ไปเกิดเป็นโน่นเป็นนี่เพราะกรรมอะไร พระองค์ก็รู้มาแล้ว จึงได้ว่าลองของมาทุกอย่างแล้ว แล้วก็เอาความจริงที่พระองค์ได้รู้นั้นแหละมาสอนพวกเรา ดังนั้นธรรมะคำสั่งสอนเนี่ย แบ่งออกเป็นสองประเภท ประเภทหนึ่ง ธรรมะเป็นสิ่งที่รู้ของจิต สิ่งระลึกของสติของพระพุทธเจ้า ได้แก่กายกับใจมนุษย์ สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ ตั้งแต่มวลสารที่เล็กที่สุด ตั้งแต่อนุ ประมาณ ตลอดทั้งสิ่งที่เกาะกลุ่มเป็นก้อนใหญ่โต นี่คือธรรมชาติ ได้แก่ดิน ฟ้า อากาศ ต้นไม้ ภูเขา รถเรื่อนและสัตว์ทั้งหลายที่มีอยู่ในจักรวาลนี้ อันนี้เป็น

ธรรมชาติ ธรรมชาติอันนี้เป็นอารมณ์จิตของผู้ปฏิบัติธรรม
เพราะฉะนั้นที่ว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้เนี่ย คือรู้ความจริงของสิ่ง
เหล่านี้ว่าสิ่งเหล่านี้มันมีอยู่ในจักรวาลนี้ แล้วก็รู้กฎธรรมชาติ
ของสิ่งที่มีอยู่ในจักรวาลนี้

กฎความจริงของทุกสิ่งที่มีอยู่ในจักรวาลนี้คืออะไร คือ
อนิจจตา ความไม่เที่ยง **ทุกขตา** ความเป็นทุกข์ **อนัตตา** ความ
ไม่เป็นตัวของตัวเอง ทุกสิ่งทุกอย่างมันมีการเปลี่ยนแปลงยก
ย้ายอยู่เสมอ เกิดขึ้น ทรงอยู่ สลายตัว เกิดขึ้น ทรงอยู่ สลายตัว
สภาวะธรรมทั้งหลายเค้าเป็นไปตามกฎธรรมชาติของเค้า แล้วทำ
ไม่ว่าเราเป็นมนุษย์จึงจะต้องไปเดือดร้อน

ที่ไปเดือดร้อนก็ไม่ใช่อะไรหรอกญาติโยม มนุษย์เราเนี่ยมัน
หลงตัว หลงตัวว่าตัวเป็นผู้มีใจสูง ในเมื่อหลงตัวว่าเป็นผู้มีใจสูง
แล้วมันก็ ก็สำคัญว่าตัวเป็นผู้มีอำนาจบาตรใหญ่ แล้วก็ใช้จิต
ของตนเองนี่ไปเกี่ยวข้อง จะไปบังคับสิ่งที่ไม่เป็นไปได้ตามความ
ต้องการ เช่นทุกสิ่งทุกอย่าง มันจะมี มันก็มี มันจะเป็น มันก็เป็น
เวลามันตั้งขึ้นอยู่แล้ว มันทรงอยู่แล้ว มันก็สลายตัว ในเมื่อเรา

เกิดไม่ชอบขึ้นมาแล้วก็จะบังคับมันให้มันเป็นไปตามใจของเรา
ทีนี้เราบังคับอาจไปบังคับสิ่งที่ไม่เป็นไปตามใจของเราได้เนี่ย พอ
มันขัดใจเราปั๊บ เราก็เกิดโทมนัสน้อยใจ เกิดเสียใจแล้วก็เกิด
ทุกข์ นี่สาเหตุมันเป็นแบบนี้

ทีนี้ทุกข์ตัวที่เป็นไปตามกฎธรรมชาตินั้น เรียกว่าทุกข์ในพระ
ไตรลักษณ์ แต่ทุกข์ที่มนุษย์อวดดี เอาอำนาจของตนเองไปขัดสิ่ง
ที่มันจะเป็นไปไม่ได้ แล้วตัวเองก็เป็นทุกข์ ทุกข์ตัวนี้คือทุกข์ใจ
ทุกข์ใจนี้เรียกว่า**ทุกข์อริยสัจ** อย่าไปเข้าใจกันสับสนนะ

ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้น ทรงอยู่ สลายตัว เกิดขึ้น ทรงอยู่
สลายตัว นี่กิริยาแห่งความทุกข์ สิ่งนี้แหละ มันเป็นทุกข์ของกฎ
ธรรมชาติ แล้วมนุษย์ทั้งหลายจะไปห้ามสิ่งนี้แหละ จะไม่ให้มัน
เป็นไปในทางที่ตัวไม่ชอบ จะให้มันเป็นไปในทางที่ตัวชอบ แต่
เสร็จแล้วมันหาได้แยแสต่ออำนาจของเราไม่ ในเมื่อเราอยากไป
แหยมมันเข้า มันขัดใจเรา เราก็เกิดโทมนัสน้อยใจแล้วก็เกิดทุกข์
ลูกเต้าลูกหลานเกิดมากำลังน่ารักน่าใคร่ อยู่ๆมันก็ล้มหายตาย
จากไป ทีนี้พอเราไปยึดว่าลูกเราหลานเรา เราก็เสียใจ ในเมื่อ

เสียใจแล้วเราก็เกิดทุกข์ แต่ไอ้หนูน้อยนะมันไปไหน มันก็ไปตาม
กฎของกรรมแหละสิ มันมาทวงหนี้เรานิดหน่อย พอได้หนี้มันแล้ว
มันก็หนีไป

พ่อแม่พี่น้องทั้งหลาย ใครเป็นพ่อเป็นแม่ ใครๆก็อยากได้ลูก
ได้เต้า ลูกเต้าที่มาเกิดกับเรานี้แหละคือเจ้าหนี้เราแหละ เราสร้าง
กรรม สร้างเวรต่อเนื่องกันมา เช่นอย่างลูกหลานบางคนนี่มาเกิด
แล้ว มาเจ็บกระเสาะกระแสะออกดๆแอดๆ เลี้ยงยาก เสียแต่เงิน
แต่ทอง นั่นแหละเจ้าหนี้รายใหญ่ของเรา มันมีอย่างนี้ได้อ

เคยได้ยินจำคำเทศน์หลวงตาเพ็งได้หรือเปล่า หลวงตาเพ็ง
เทศน์ว่ามีเด็กน้อยคนหนึ่งมันมาเกิดกับพ่อกับแม่มัน พ่อมันอายุ
ห้าขวบ มันเห็นชาวบ้านเค้าเป่าแคนมันก็อยากเป่ามันง มันขอเงิน
พ่อบาทหนึ่ง พ่อมันไม่ให้ พ่อมันบอกว่าเจ้ายังไม่ใหญ่ไม่โต อย่า
เพิ่งเป่าเลย อยู่มาภายหลัง อายุมันได้สิบห้าปี มันขออีกทีหนึ่ง พ่อ
มันก็บอกว่ายังไม่ใหญ่เต็มทีอย่าเพิ่งเป่า มันเกิดตรอมใจตาย

พอตายไปแล้ว มันก็ไปอยู่กับแม่ มันอยู่ในเมืองผี แล้วมันไป
เล่าให้แม่มันฟังว่าอิตาเนีย หมอเนี่ยมันใจโหดเหี้ยม มันเป็นหนี้

เราบาทเดียว เราไปทวงมัน มันไม่ให้เลย เจอมันที่ไหนจะฆ่ามัน
ทิ้ง พอเสร็จแล้วภายหลังมานี้ เจ้าพ่อนี้โอดครวญคิดถึงลูกถึง
เต้า โศกเศร้าเสียใจ

อยู่มาวันหนึ่ง ตาผ้าขาวคนหนึ่งไม่ทราบว่ามีใครมาจากไหน มา
ถามว่า “เจ้าอยากเห็นลูกเจ้าหรือ” “อยากเห็น” “เอ้า ถ้าอย่าง
นั้นหลับตาซะ ข้าจะพาไป” พอหลับตาปั๊บ ก็ไปถึงเมืองผี พอไป
ก็ไปเจอแม่มัน แต่ไอ้หนูน้อยมันหนีออกไปถูระข้างนอก พอไป
ถามหาไอ้เจ้าลูกชายที่มาเกิดกับเราเนี่ย แม่มันก็บอกว่า “ไอ้ย ไอ้
นี่มันใจเห็ดเหี้ยมนะ มันว่าเจ้าเป็นหนีมันบาทเดียว มันไปทวง
เจ้าไม่ให้มัน มันเจอเจ้าที่ไหนมันจะฆ่าเจ้าแหละ เดียวมันก็จะ
กลับมาแล้ว มันไปถูระข้างนอก เจ้าไปอยู่ในสุมซังโกแป้” คำนี้ก็
เอาสุมซังโกนี่ครอบเอาไว้ ชักพักหนึ่งไอ้หนูน้อยมันก็มา แม่มันก็
บอกว่า พ่อเจ้าในเมืองมนุษย์มาเยี่ยม “เอ้อ ไหนหละ มันอยู่
ไหนหละ จะฆ่ามันทิ้ง ไอ้ที่มันใจเห็ดเหี้ยม เป็นหนีแล้วไปทวง
มันแล้วไม่ให้เลย” อ้อ พ่อก็ได้ยินกับหู พอกลับมาแล้ว ไอ้ เพราะ

มันเป็นอย่างนี้เนาะ ชักพักหนึ่งก็หนีไป อีตาผ้าขาวก็มา “ไป
กลับบ้านเราเถอะ” หลับตาแพล็บเดียวก็ถึงบ้าน

อันนี้การเทศน์หลวงตาเพียงเทศน์ให้ฟัง จำมาแล้วให้ฟัง
เพราะฉะนั้นลูกเต้าทั้งหลายที่มาเกิดกับเรานี้คือเจ้าหนี้รายใหญ่
ของเราหละ เพราะฉะนั้นใครๆก็ตาม ในเมื่อเค้ามาเกิดกับเรา
แล้ว ดีมันก็คือของเรา ไม่ดีมันก็คือของเรา ประคับประคองมัน
ไป ใครมีครอบครัวไปดำภรรยาว่าไม่ดี ตัวเองนั่นแหละไม่ดี
อยากเอาคนไม่ดีมาเป็นเมีย ภรรยาคนใดดำสามีว่าไม่ดี ตัวเอง
นั่นแหละไม่ดี อยากจะเอาคนไม่ดีมาเป็นสามีตัวเอง เพราะฉะนั้น
ในเมื่อเรามาสุขร่วมทุกข์กันแล้ว เราก็ต้องประคับประคอง
กัน ดีก็ของเรา ชั่วก็ของเรา ไม่ใช่ว่าจะเก็บเอาแต่สิ่งดีโดยไม่
ประคับประคองกัน ทำอะไรผิดพลาดนิดหน่อยก็ไล่หนีตีส่ง
อย่างนี้มันไม่ถูกต้อง

เพราะฉะนั้นในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สำคัญที่สุด
ซึ่งเป็นหลักที่เราควรจะยึดถือ พระพุทธเจ้าสอนให้สร้างความรัก
ความเมตตาปราณีต่อกัน มีอะไรเป็นหลักฐาน มีศีล ๕ ข้อ

พระองค์จะสั่งว่าอย่าฆ่ากันนะ อย่าเบียดเบียนกัน อย่าข่มเหงกัน อย่ารังแกกัน อย่าอิจฉาทาร้อนกัน ให้ทุกคนนึกเสมอว่า ขอเพื่อนมนุษย์เราจงมีความสุขกายสุขใจ อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกัน จงมีสุขรักษาตนให้พ้นภัยทั้งปวงเถิด อันนี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า

ทีนี้เราจะเอาดีอย่างพระพุทธเจ้า จะเอาอย่างไร เราก็เอาอย่างนี้สิ พระพุทธเจ้าฆ่าไม่เป็น เราอย่าไปฆ่า พระพุทธเจ้าลักขโมยฉ้อโกงไม่เป็น เราอย่าไปทำ พระพุทธเจ้าไม่ไปขโมยลูก ขโมยเมียใคร ขโมยไม่เป็น เราก็อย่าไปทำสิ พระพุทธเจ้าโกหกหลอกลวงใครไม่เป็น เราอย่าไปโกหกหลอกลวง พระพุทธเจ้าไม่อิจฉาทาร้อนใคร เราก็เอาอย่างท่านสิ ถ้าเราจะเอาดีกับท่าน ในเมื่อเราเป็นศิษย์ของครูที่ไม่เชื่อฟังครู เราจะเอาดีได้อย่างไร

อันนี้ขอฝากญาติโยมทั้งหลายไปคิดดู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยปัจจุบันนี้ วิกฤตการณ์ของพระศาสนาเนี่ยมีอันเปลี่ยนแปลงไปทุกระยะ เพราะฉะนั้นจุดยืนของชาวพุทธ อยู่ที่พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ทางปฏิบัติบทสวดมนต์ อิติปิ

โส สวากขาโต สุปฏิปันโน เจริญพรหมวิหารแผ่เมตตา ภาวนา
พุทโธ ให้พุทโธเข้าถึงจิต อันนี้เป็นจุดยืนของชาวพุทธ ใครจะว่า
อย่างไร เราเอาอันนี้ไว้ก่อน ถ้าหากว่ามีใครเค้ามานั่งภาวนาพุท
โธไม่ดี อย่างนั้นจึงดี อย่างนั้นดี อย่างนี้ไม่ดี เราอย่าไปเชื่อคน
ภาวนาไม่เป็น ถ้าคนภาวนาเป็นแล้วจะเอาคำไหนมาบวกรวม
ภาวนา จิตเป็นสมาธิได้ทั้งนั้น

หลวงพ่อดีทดสอบมาแล้วที่วัดวะภูแก้ว นักเรียนฝ่ายหนึ่ง
เป็นชาวคริสต์ ฝ่ายหนึ่งเป็นชาวพุทธ ชาวคริสต์ให้มันภาวนา
เยซู ชาวพุทธภาวนา พุทโธ แต่ทั้งสองฝ่ายจิตสงบนิ่ง สว่าง รู้ตื่น
เบิกบานเหมือนกัน คือจิตมันได้สมาธิ เพราะสมาธิมีหนึ่งเดียว
เป็นสังขาร มันจะต่างกันแต่วิธีการกับคำบวกรวมภาวนา หรือ
อารมณ์จิตเท่านั้น เมื่อเราตั้งใจจริงทำจริง เอาชีวิตเข้าแลกก็ว่า
ได้ นั่นเราย่อมนจะประสบผลสำเร็จ

เอาละวันนี้ขอบรรยายธรรมะพอเป็นเครื่องประดับ
สติปัญญาของท่านทั้งหลาย ก็เห็นว่าพอสมควรแก่กาลเวลา ใน
ท้ายที่สุดนี้เรามาบำเพ็ญก่อกองการกุศล เพื่อบูชาพระคุณของพระ

บุรพาจารย์ ขอให้สำรวมจิตสำรวมใจ ประมวลมาซึ่งบุญกุศลที่
เราบำเพ็ญมาแล้วทั้งในอดีตและปัจจุบัน น้อมถวายเป็นเครื่อง
สักการบูชาแด่ครูบาอาจารย์ ขอบารมีของครูบาอาจารย์จง
คุ้มครองปกป้องจิตใจของพวกเราให้ดำรงมั่นอยู่ด้วยความมีสติ
สัมปะชัญญะ บรรลุถึงสภาวะที่รู้ตื่นเบิกบาน นิพพานะ ปัจจัย
ใหญ่ จงเป็นอุปนิสัยปัจจัยแก่พระนิพพานในปัจจุบันและอนาคต
กาลเบื้องหน้าโน้น โดยระยะบรรยายมา เວ်ง ก็มีด้วยประการ
ฉะนี้

ที่มา: <https://youtu.be/amHr8mhem-w>